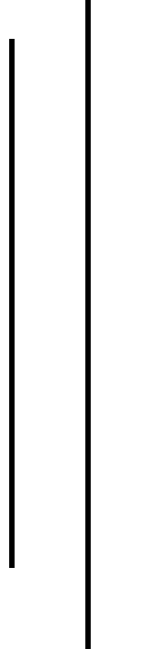

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को
नीति तथा कार्यक्रम

गैंडाकोट नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
गैंडाकोट नवलपरासी(ब.सू.पू.)

गैंडाकोट नगरपालिकाको आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रम

यस नगरसभामा उपस्थित आदरणीय नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

गैंडाकोट नगरपालिका नेपालको मध्यक्षेत्रमा अवस्थित कालीगण्डकी र नारायणी नदीले उत्तर पूर्व र दक्षिण घेरेको महत्त्वपूर्ण धार्मिक, पर्यटकीय, विभिन्न जातजाति, भाषाभाषीको बसोबास भएको भौगोलिक प्राकृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण सुन्दर भूभाग हो। यस क्षेत्रका बासिन्दाहरू आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, पर्यटन र भौतिक पूर्वाधार विकासका माध्यमबाट सामाजिक रूपान्तरण चाहन्छन्। यसको भूबनोट र यहाँका मानिसहरूको लोकतन्त्र र विकास प्रतिको लगनशीलता र सामाजिक संघ संस्थाको अर्थपूर्ण क्रियाशीलता र भूमिकाले विकासमा तीव्रता आइरहेको छ। यस क्षेत्रमा धेरै विकासका सम्भावनाहरू छन्। गैंडाकोट नगरपालिका सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, समाजवाद र राष्ट्रियताको सवालमा अडिग रहेको छ। गैंडाकोट नगरपालिकाले युवा, बालबालिका, महिला, दलित, जनजाति, खस आर्य, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, पिछडिएको क्षेत्र र विपन्न वर्गको सहभागितामा स्रोत साधनहरूको सदुपयोग गर्दै नगरबासी जनताको जीवनस्तर उकास्ने र समुन्नत नगर बनाउन चाहन्छ। किसान, मजदुर, युवा, महिला, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसङ्ख्यक, विभिन्न वर्ग र समुदायको अपनत्व र पहिचान हुने गरी विकास र निर्णय प्रक्रियामा समावेशितालाई जोड दिन्छ। लोकतन्त्रको आधारशिला खुल्ला समाजको निर्माण, व्यक्तिगत रूपमा सामाजिक र आर्थिक स्वतन्त्रता र मानव अधिकारको सुनिश्चितताप्रति गैंडाकोट नगरपालिका विश्वास गर्दछ।

२०७९ बैशाख ३० गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको निर्वाचनलाई विकासको आधारशिला एवं उत्सवकै रूपमा मानेर, चुनावी अभियानमा जुटी विकास प्रेमी उम्मेदवारहरूलाई जिताई आफ्नो नगरको विकास गर्न अवसर प्रदान गर्नु भएकोमा सम्पूर्ण नगरवासीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं। समुन्नत विकासको यस महान् अभियानमा लोकतन्त्रको संस्थागत विकास गर्न, स्थानीय तहलाई बलियो बनाउन र विकासका माध्यमबाट समुन्नत समाजको निर्माणको लागि गैंडाकोट नगरपालिकाले सुझबुझका साथ योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न सक्ने तथा गरिबीमुक्त गैंडाकोट बनाउन संघ संस्था र सहकारीहरूसँग सहकार्य गरी जनताका समस्याहरूलाई समाधान गर्न सक्ने सक्षम जनप्रतिनिधिहरू चयन गरेको छ।

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम स्थानीय सरकारले आफ्नो पहिलो सफल कार्यकाल पुरा गरे पश्चात दोस्रो कार्यकालको लागि यस गरिमामय सभामा निर्वाचित गरी पठाउने आदरणीय गैंडाकोट बासी जनसमुदाय प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छौं। स्थानीय सरकारको आफ्नो पहिलो कार्यकालबाट स्थापित संस्थागत तथा नीतिगत संरचनाहरू लाई आधार मानी दोस्रो कार्यकालको लागि निर्वाचित यस सरकारले आफ्ना नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई संचालन गरी नीतिगत तथा संस्थागत स्थायित्व कायम गर्दै निरन्तर सुधार र नगर विकास गर्न यस वर्षको नीति तथा कार्यक्रम निर्देशित रहेको छ। यस वर्षको नीति तथा कार्यक्रमबाट नगरवासीहरूको विकास र संवृद्धिप्रतिको आकांक्षा पुरा गर्ने, उत्पादनमूलक तथा आयमूलक कार्यक्रमबाट जनताको जीविकोपार्जनलाई टेवा पुऱ्याउने तथा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय घटनाक्रम तथा मूल्यवृद्धिबाट प्रभावित भएको नगरको समग्र विकास प्रक्रियालाई समेत माथि उठाउने जस्ता विषयहरूमा नै मुलतः हाम्रो ध्यान केन्द्रित गरी सोही अनुरूपका नीति तथा कार्यक्रमहरू अवलम्बन गर्दै उपलब्ध श्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गर्न प्रयास गरेका छौं।

नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधिनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, राष्ट्रिय स्वाभिमान र लोकतन्त्र स्थापनाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात सहिदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछौं । ती आन्दोलनहरूको नेतृत्व गर्नुहुने अग्रजहरूप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै नेपाली समाजको रूपान्तरणमा उहाँहरूले पुऱ्याउनु भएको अमूल्य योगदानको पुनः स्मरण गर्न चाहन्छौं ।

नगरमा उपलब्ध सिमित श्रोत साधनहरूको उच्चतम उपयोग गरी नगरवासीहरूमा अधिकतम प्रतिफल दिनुपर्छ भन्ने उद्देश्यबाट हामी निर्देशित छौं । यसको लागि हाम्रा नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई मूर्त रूप दिन हामीलाई संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, राजनैतिक दलहरू, कर्मचारीहरू, संघ संस्था, सञ्चारकर्मी, सम्पूर्ण नगरवासी लगायत अन्य दातृ निकायहरूबाट पूर्ण सहयोग रहने छ भन्ने अपेक्षा गरेका छौं ।

विश्व घटनाक्रमको कारणबाट बढ्दो पेट्रोलियम पदार्थका मूल्यवृद्धि र यसको चक्रिय असरबाट हाम्रो देश समेत अछुतो रहन सकेन । विश्व अर्थतन्त्रमा नै चुनौती सिर्जना गर्नेगरी भएको मूल्यवृद्धिको कारणबाट निर्माण सामाग्रीहरूको अत्यधिक मूल्यवृद्धि हुँदा यस वर्षको लागि विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रमहरू अपेक्षित रूपमा पुरा हुन सकेका छैनन् । लोकतन्त्रको सुन्दर पक्ष आवधिक निर्वाचन भएकोले भर्खरै आफ्नो कार्यकाल पुरा गरी विदा भएका पूर्व जनप्रतिनिधिहरूले बसाएका विकासका जग र थालेका नगरका गौरवका योजनाहरूलाई नीरन्तरता दिदै पुर्व जनप्रतिनिधिहरूको नजर पुग्न नसकेको क्षेत्रहरू पहिचान गर्दै अधुरा योजना समेत पुरा गर्ने र सम्पन्न भैसकेका योजनाहरूको संरक्षण गर्दै अगाडी बढ्ने कुरा यस गरिमामय सभामा सादर अनुरोध गर्न चाहन्छौं ।

नेपालको संविधानले आत्मसात गरेको समाजवादलाई आत्मसात् गर्दै गरीब मुक्त अभियान सञ्चालन गर्न सहकारी, सामुदायिक वन, खानेपानी लगायत विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिने छ। दिँदा खाने, हुँदा खाने र हुने खाने वर्ग बीचको असन्तुलनलाई व्यवस्थित रूपमा हुने खाने वर्गमा पुऱ्याइने छ । कोखदेखि शोकसम्मका कार्यक्रमहरू निर्माण गरी सोही अनुसार लागू गरिने छ। त्यसैगरी जातजाति, धर्म, लिङ्ग, असक्त, पछाडि पारिएका समुदायलगायत सबैको सेवामा समान पहुँचको व्यवस्था गरिने छ। दिगो जीविकोपार्जन, जलवायु परिवर्तन, स्वास्थ्य, शिक्षा, दैवी प्रकोप, पूर्वाधार विकास, नदी/ खोला कटान, बाढी नियन्त्रण, आर्थिक उन्नति, सुरक्षित गैँडाकोट, विभेदबाट मुक्ति, सबै प्रकारका हिंसाहरूको न्यूनीकरण, सुशासन, प्रविधियुक्त गैँडाकोट, कृषि र पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धिका लागि केन्द्रीकृत भई क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिने छ । हरेक वार्डलाई विशिष्ट क्षमताको आधारमा वर्गीकरण गरी सोही अनुरूप योजनाहरू निर्माण गरिने छ । गुणस्तरीय सेवा र नगरवासीको सन्तुष्टी मापन गरी सेवाहरू सोही मुताविक सञ्चालन गरिने छ। कोभिड -१९ ले पारेको असरहरूलाई न्यूनीकरण गर्न प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनुका साथै खाद्य वासलातका आधारमा कृषि र पशु क्षेत्रमा लगानी गरिनेछ ।

समुदायको विकासका लागि प्रत्येक नागरिकको "कोखदेखि शोकसम्म"का कार्यक्रमहरू समेटेर समग्र नगरको विकास गर्ने अभिप्रायले शिक्षा प्रणालीको विकास र परिवर्तन, खेलकुद र युवा स्वरोजगार, स्वास्थ्य तथा सरसफाइ तथा खानेपानी, कृषि तथा पशुपालन, वन, वातावरण र पर्यावरण, भौतिक पूर्वाधार र विकास, महिला तथा बालबालिका, अपाङ्ग, दलित, जनजाति, भूमि व्यवस्थापन, उद्यम / स्वरोजगार / रोजगार, सामाजिक सुरक्षा असल शासन र जवाफदेहिता आदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने क्रममा अपनाइने क्रियाकलापहरूको विस्तृत विवरण यसै नीति मार्फत पेश गरिएको छ । कोरोना महामारीबाट आक्रान्त आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासलाई गति दिन यी कार्यसंकल्पहरू कोशेढुङ्गा साबित हुनेछन् भन्ने कुरामा हामी दृढ छौं । यी कार्यक्रम सम्पन्न गर्नका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोगका साथै स्थानीय-स्तरमा रहेका विभिन्न सामाजिक संघ संस्था, सहकारी, सामुदायिक वन, खानेपानी, शैक्षिक

संस्था, धार्मिक संस्था, निजी क्षेत्रको साझेदारीमा यी कार्यक्रम परिचालन गरिने छ । हामीलाई आशा छ, यी कार्यक्रमले सबै वर्ग, समुदाय, दलित जनजाति, पिछडिएको वर्ग, भाषाभाषीको प्रवर्धन र सम्बर्द्धन हुँदै सबल स्थानीय सरकार, समुन्नत गाउँ, समुन्नत नगरको परिकल्पना पुरा हुनेछन् ।

आदरणीय नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

भर्खरै सम्पन्न स्थानीय निर्वाचनमा हामीले जनता समक्ष गरेका वाँचा र प्रतिवद्धताहरुलाई उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालनबाट क्रमशः पुरा गर्ने गरी आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को नीति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा संविधानले व्यवस्था गरे मुताविक समाजवाद तर्फ उन्मुख संमृद्ध गैंडाकोट र सुखी गैंडाकोटवासी निर्माण महाअभियानलाई सार्थकता दिने गरी नगरको समग्र विकासका लागि उत्पादनमा विशेष जोड दिदै, नागरिकको जिविकोपार्जन तथा स्वास्थ्य सुरक्षालाई उच्च प्राथमिकता दिई नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा मूलतः निम्न दस्तावेज तथा मार्गदर्शनलाई आधारको रूपमा लिइएको छ ।

१. नेपालको संविधान
२. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
३. राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४
४. अन्तर सरकारी बित्त ब्यवस्थापन ऐन, २०७४
५. नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट बक्तव्य
६. गण्डकी प्रदेश सरकारको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट बक्तव्य
७. दिगो विकासका लक्ष्यहरु
८. राष्ट्रिय योजना आयोगका विभिन्न योजनाहरु
९. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार बाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको बजेट
१०. गैंडाकोट नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत

नीति, बजेट तथा कार्यक्रम तयारीको क्रममा संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट सीमा र नगरपालिकाको श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिबाट तय गरिएको सीमा भित्र रही वडा समितिहरु बाट सिफारिस भई वडा स्तरमा संचालन हुने आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार विकास लगाएतका कार्यक्रम तथा योजनाहरुको छलफल र प्राथमिकिकरण गरी नगरपालिकामा प्राप्त गरिएको छ । आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार विकास, विपन्न वर्ग र प्रवर्धनात्मक क्षेत्र तर्फका कार्यक्रमहरुको समेत अध्ययन गरी वडा स्तरीय प्राथमिकतामा रहेका योजना तथा कार्यक्रमहरु र नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको लगानी र सहयोगमा संचालन गरिने ठूला पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरु तथा सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा निजी क्षेत्रको लगानीमा संचालन गर्न पहल गर्ने शहरी सुविधा विस्तारका पूर्वाधारहरु र अन्य विकास साझेदार तथा बाह्य लगानीकर्ताहरुको लगानीलाई प्रोत्साहित गरी निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन गरिने ठूला पूर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरुको वर्गीकरण गरी प्राथमिकता निर्धारण गर्ने नीति लिइनेछ । साथै विकास कार्यक्रम तथा बजेट

तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रमहरु र मार्ग निर्देशन संग तालमेल मिलाइएको छ । यो नीति तथा कार्यक्रम राज्यले अवलम्बन गरेको दीगो विकासका लक्ष्य प्राप्ति गर्नका लागि समेत उन्मुख हुनेछ ।

आदरणीय नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट, कार्यक्रम सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था प्रस्तुत गर्न चाहन्छु,

देशले विगत दुई दशकमा गरिवी निवारण र मानव विकास सूचकांकमा महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल गरेको सन्दर्भमा दीगो विकास लक्ष्यका परिसूचकहरुलाई स्थानीय तहको योजना निर्माणमा समावेश गर्दा अझ सहज हुने निश्चित छ । राष्ट्रिय योजना आयोग, नेपाल सरकारको आधारशिला प्रतिवेदनको आधारमा दीगो विकास लक्ष्यको मार्गमा गइरहेकोमा विभिन्न महामारीबाट हाम्रो यस मार्गमा ठुलो धक्का लागेको छ भने मानव विकास सुचकहरुको प्राप्तिमा थप चुनौति सृजना भएको छ । राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय घटनाक्रमको कारणबाट भएको अत्यधिक मुल्यवृद्धिले गर्दा यस वर्षका हाम्रो विकास निर्माणका कामहरु प्रभावित भएका छन् । नेपालको राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा नै समस्या सृजना भएको यस परिस्थितिमा स्थानीय तहमा दीगो विकास लक्ष्यलाई आत्मसाथ गरी जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनका लागि लक्ष्य निर्धारण, कार्यान्वयन र अनुगमन गरी समृद्धि हासिल हुनेछ भन्ने नीतिबाट गैँडाकोट नगरपालिका निर्दिष्ट हुनेछ । नगरको विकासका लागि नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोगले दीगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि व्यवस्था गरे अनुरूप यस नगरपालिकाबाट पनि बजेट विनियोजन गरिने छ । नगर विकासका नीतिगत व्यवस्थाहरु दीगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका आयामहरु जनता, समृद्धी, शान्ति, प्राकृतिक सम्पदा र सहकार्य प्रति परिलक्षित हुनेछन् ।

आदरणीय सभाका सदस्य मित्रहरु,

नगरपालिकाबाट संचालन गरिने विकासका गतिविधिहरुलाई दिशा निर्देशन गर्न सिमित श्रोत साधनहरुले असिमित आवश्यकतालाई संवोधन गरी बढी प्रतिफल प्राप्त हुने क्षेत्रमा लगानी गरी विकासको अभियानलाई सार्थक बनाउने कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ । अब म आगामी आर्थिक वर्षको लागि नगरपालिकाले लिने क्षेत्रगत नीतिहरु उल्लेख गर्न चाहन्छु ।

(क) सामाजिक विकास सम्बन्धी नीतिहरु

"सबैलाई स्वास्थ्य वीमा, सबल स्वास्थ्य प्रणाली, हरेकका घरमा खानेपानीका धारा, जनस्वास्थ्यमा लगानी"

- नेपाल सरकारको सबै जनतालाई निशुल्क खोप लगाउने कार्यक्रम रहेकोले सबै प्रकारका खोप कार्यक्रमलाई नगरले प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाई पूर्ण खोप सुनिश्चित नगरपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- कोभिड—१९ लगायतका महामारी तथा अन्य संक्रामक रोग न्यूनीकरण कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकता दिई यसको रोकथाम, नियन्त्रण, पूर्व तयारी र प्रतिकार्यको व्यवस्था गर्दै नगरपालिकाभित्र जीवन वचाउने औषधी, औषधिजन्य सामग्री तथा सुरक्षा सामग्रीको सहज आपूर्ति वा भण्डारणको व्यवस्था गरी जनतालाई सुरक्षित राखिनेछ ।

- नगर अस्पताललाई प्रादेशिक अस्पतालको रूपमा स्तरउन्नती गर्न प्रदेश सरकारसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ भने गैँडाकोट स्वास्थ्य चौकीलाई नगर अस्पतालको रूपमा स्तरोन्नति गर्न तर्फ पहल गरिनेछ र १६ नं. वडा मा रहेको अमरापुरी स्वास्थ्य चौकी लाई स्तरोन्नति तर्फ पहल गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि गैँडाकोट स्वास्थ्य चौकी बाट बिमा सिफारिस कार्यक्रम अगाडी बढाउन पहल गरिनेछ ।
- नगर अस्पतालबाट प्रदान भईरहेको बाहिरंग सेवा निशुल्क गरिनेछ ।
- नगर अस्पतालमा टेलि मेडिसिन सेवा स्थापना गरिने छ ।
- सुत्केरी आमा पोषिलो खाना कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ साथै गर्भवती तथा सुत्केरीहरूको स्वास्थ्य सेवामा पहुच पुऱ्याउन प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाबाट गर्भवती र उत्तर प्रशुती सेवा प्रदान गर्नुका साथै वडा नं. ३ र १८ का गर्भवती महिलाहरूको सुविधाको लागि नगर अस्पतालमा आमा घर संचालन गरी सेवा दिइनेछ ।
- गर्भ परिक्षणमा लाग्ने शुल्क निशुल्क गर्दै पायक पर्ने स्थानहरूमा वर्थिङ सेन्टर सञ्चालन गरिनेछ भने नेपाल सरकारबाट तोकिएका औषधी निःशुल्क वितरण गर्ने व्यवस्थालाई व्यवहारमा लागू गरिने छ ।
- गरिव विपन्न बर्गमा परेका जनताको लागि निशुल्क उपचार गर्न स्वास्थ्य कोषको स्थापणा गरिने छ ।
- ७० वर्षभन्दा माथिका नागरिक, असक्त, अपाङ्गहरूको लागि घर दैलो स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
- आधारभूत सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक ९८ प्रकारका औषधीहरू सबै स्वास्थ्य संस्थाहरू मार्फत निशुल्क उपलब्ध गरईनेछ । आर्थिक रूपमा विपन्न विरामीहरूका लागि उपचारमा आवश्यकता अनुसारका थप सुविधा उपलब्ध गरईनेछ ।
- नगरपालिका भित्र विभिन्न रोगहरूको निदान र उपचारका लागि स्वास्थ्य शिविरहरू संचालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य चौकी र शहरी स्वास्थ्य केन्द्रहरूलाई स्रोत साधन सम्पन्न बनाउदै सेवा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
- सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको दक्षता अभिवृद्धि तथा उत्प्रेरणामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। साथै सेवा सुविधामा वृद्धि गरिनेछ । स्वास्थ्य सेवा र संरचनालाई लैङ्गिक मैत्री, ज्येष्ठ नागरिक मैत्री र अपाङ्ग मैत्री बनाइने छ ।
- नगरका भौगोलिक विकटता रहेको स्थानहरूमा निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ । साथै एकीकृत एम्बुलेन्स सेवा प्रवाहका लागि एम्बुलेन्स संजाल बनाइनेछ ।
- निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूको प्रभावकारी अनुगमन र नियमन गरिनेछ । अवैध रूपमा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्था र क्लिनिकहरू बन्द गराईनेछ । स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम विद्यालय र समुदायसँग सहकार्य गरी प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

- नसर्ने रोगको बढ्दो चापलाई न्यून गर्नका लागि ४ वर्ष माथिका हरेक नागरिकलाई उच्च रक्तचाप, मुटु रोग, मधुमेह, मृगौला रोग, श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोग, महिलाको पाठेघरको मुखको क्यान्सरलाई नियमित चेकजाँच वर्षको एक पटक निः शुल्क व्यवस्था गरिने छ ।
- स्त्रीरोग, छालारोग, मधुमेह, रक्तचाप, अपांगता जस्ता समस्याबाट पिडीत व्यक्तिहरूको सुविधाका लागि निःशुल्क औषधि र विशेषज्ञ सहितको घुम्ती स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- आयुर्वेद अस्पताललाई स्तरोन्नति गरिनेछ र प्राकृतिक चिकित्सालय सञ्चालन गरिने छ । आयुर्वेद र परम्परागत पद्धतिबाट उपचार गर्न “नागरिक आरोग्य कार्यक्रम” सञ्चालन गरिने छ ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, आयुर्वेद र वैकल्पिक चिकित्सा, मानसिक स्वास्थ्य लगायत निरोधात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, उपचारात्मक र पुनर्स्थापनात्मक सेवालालाई एकीकृत रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- सबै विद्यालयहरूमा "विद्यालय नर्स" कार्यक्रम व्यवस्थित गरिने छ ।
- नागरिकहरूको स्वास्थ्य परिक्षण शिविर र सहायता सामाग्री वितरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरस्तरमा ६ वर्ष मुनिका बालबालिकाको वृद्धि सुनिश्चितता अनुगमन गरिनेछ । पोषण शिक्षाका लागि सूचना, शिक्षा र सञ्चार संयन्त्र निर्माण गरिनेछ ।
- "सुत्केरी आमा पोषिलो खाना" कार्यक्रममार्फत यस गैंडाकोट नगरपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्था तथा बर्थिङ सेन्टरमा हुत्केरी हुने महिलालाई ५ हजार सुत्केरी भत्ताको व्यवस्था गरिने छ। बाल स्वास्थ्य र पोषण कार्यक्रमको व्यवस्था गरिने छ ।
- बाल स्वास्थ्य र मातृशिशु स्वास्थ्यलाई अझ व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन सबै वडामा "सुनौलो हजार दिन" कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- आर्थिक विपन्न सुनौलो हजार दिनका महिलाहरू (गर्भवती तथा सुत्केरी), किशोरी र वालवालिकाहरूको स्वास्थ्य अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै कुपोषण न्यूनीकरणका साथै सामाजिक रुपान्तरणका लागि बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई नगरको साझेदारीमा थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- ज्येष्ठ नागरिक खेल प्रतियोगिता, गीत कविता प्रतियोगिता, ज्येष्ठ नागरिकप्रति परिवारको दायित्व जस्ता प्रतिस्पर्धी कार्यक्रमको आयोजना गरिने छ ।
- ज्येष्ठ नागरिकहरूको लागि लघु भ्रमण, बनभोज तथा धार्मिक प्रवचनको व्यवस्थाको लागि नितीगत व्यवस्था मिलाइने छ ।
- वडामा ज्येष्ठ नागरिक तथ्याङ्क सङ्कलन र नियमित अद्यावधिक गर्ने र समय समयमा स्वास्थ्य शिविरहरू सञ्चालन गरी सेवा प्रदान गरिने छ ।
- नगरपालिकाको समग्र मानवस्रोतको विकासको लागि गैंडाकोट नगरपालिकाबाट बालवालिकालाई शिक्षा, स्वास्थ्य र पोषण, युवालालाई सीप, उद्यमशिलता, रोजगारी र जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान, संरक्षण र सुरक्षा को प्रत्याभुती हुनेगरी कार्यक्रम अगाडी बढाईनेछ ।

- आमा, दिदी-बहिनीहरूलाई "विभिन्न सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गर्ने र तालिम पश्चात व्यवसाय सञ्चालनका लागि बिना धितो सुलभ ऋण प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ
- बालश्रम, बालविवाह यौन शोषणजस्ता जघन्य अपराधबाट नगरलाई मुक्त राख्नका लागि बाबु आमालाई सचेत गराई न्यून आय हुने बाबु आमालाई रोजगारी व्यवस्थामा सहयोग पुर्याइने छ ।
- सडक तथा अभिभावकविहीन बालबालिकाका लागि बाल संरक्षण केन्द्रहरूसँग समन्वय गरी पूर्ण स्वामित्व नगर सरकारले लिनेछ साथै शिक्षाको पहुँचबाट टाढा रहेका बालबालिकाको खोजी तथा पहिचान गरी विद्यालय पुऱ्याइने छ ।
- बच्चा जन्मदा वार्डबाट उपहार सहित भेटघाट कार्यक्रम गरिने छ ।
- बालश्रम र सडक बालबालिकालाई शुन्य बनाउने नीति अबलम्बन गरिने छ भने बाल क्लबहरूको स्थापना, प्रवर्द्धन र विकास गरिनेछ ।
- सामाजिक कुरीतिको रूपमा रहेको बालविवाह, बहुविवाह, रूढीवादी, अन्धविश्वास एवं भ्रमहरू हटाउन सामाजिक परिचालन मार्फत सचेतना फैलाउने कार्य गरिनेछ ।
- समाजमा विद्यमान महिला तथा बालबालिका माथि हुने गरेका शारीरिक तथा मानसिक हिंसा, बलात्कार बोक्सी प्रथा, श्रम शोषण, अनर्गल लाञ्छना, शिक्षामा विभेद लगायत आर्थिक सामाजिक एवं राजनैतिक शोषण जस्ता कुरीति विरुद्धमा नगरबासी महिलालाई सचेत बनाउने र कानुनी व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- महिला, बालबालिका, दलित, जनजाती, अपाङ्ग, असहायको उत्थानका लागि लक्षित वर्ग कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय जनप्रतिनिधि मार्फत ती वर्गको सशक्तिकरणका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- स्वस्थ र अनुसाशित युवा विकासमा टेवा भन्ने नाराका साथ शिक्षा युवा तथा खेलकुद विकास शाखा मार्फत सरोकारवालाहरूको समन्वयमा विभिन्न खेलकुद कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । नगरका खेलकुद कार्यक्रमहरूलाई एकद्वार प्रणालीबाट समन्वयात्मक रूपमा संचालन गर्न नगरस्तरीय खेलकुद परिषद गठन गरिनेछ ।
- हरेक वडामा बाल उद्यानको समुचित व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- खेलकुद क्षेत्रमा युवाहरूलाई आर्कषण गरी विभिन्न विधाका खेलहरूको प्रभावकारी टिम तयार गरी प्रतियोगिताहरूमा सहभागी गराइने छ । महिला खेलाडीहरूलाई थप प्रोत्साहन गरिने छ ।
- वडा नं. ६, ७ र ९ को नारायणी नदि नजिकको सार्वजनिक खुल्ला चौरमा वी.पी. अन्तराष्ट्रिय खेलग्राम निर्माण गर्ने कार्यका लागि सङ्घीय सरकार र गण्डकी प्रदेश सरकार संगको सहकार्यमा निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाउन थप पहल गरिनेछ ।
- गैंडाकोट वडा नं. ३, ४ र ८ को भेलरघारीमा निर्माणाधिन गैंडाकोट क्षेत्रीय रंगशालाको निर्माण कार्यलाई संघीय सरकार एवं प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा पूर्णता दिन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

- गैंडाकोट वडा नं. १३ को सुनवर्षा मैदानलाई मनमोहन राष्ट्रिय रंगशाला र वडा नं. १० स्थित संयुक्त चोक मैदानलाई क्रिकेट रंगशालाको रूपमा विकास गर्न थप कार्य अगाडी बढाइनेछ ।
- नियमित खेलकुद कार्यक्रमहरू आयोजना गरिने छ र नगर, जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरका खेलकुद कार्यक्रमहरूमा सहभागी गराइनेछ । प्रतिभाशाली खेलाडीहरूलाई उच्चस्तरीय प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिने छ ।
- गैंडाकोटका विभिन्न वडाहरूमा आवश्यकता अनुसार कभर्डहल, वडामा क्रिकेट मैदान, पार्क आदिको निर्माण तथा स्तरोन्नति गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
- युवा दुर्व्यसनी घटाउन विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवाहरूमा अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती, सुत्केरीलाई सेवामा अग्रधिकार प्रदान गरिनेछ ।
- विकास निर्माण एवं सामाजिक क्षेत्रमा कार्यरत मजदुरहरूको हित र सुरक्षालाई प्रवर्द्धन गर्न उपयुक्त कार्य गरिने छ ।
- औद्योगिक आर्थिक, सामाजिक विकासका लागि दक्ष जनशक्ति तयार गर्न विभिन्न सिपमूलक तालिम सञ्चालनमा व्यवसायिक तालिम केन्द्रसंगको सहकार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- सामाजिक परिचालन, समावेशीकरण र मूल प्रवाहीकरणमा जोड दिइनेछ । विकास आयोजनाको सञ्चालनमा महिलालाई अनिवार्य सहभागी गराउने नीतिको व्यावहारिक कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- परम्परागत पेशा, सीपमा आधारित व्यवसायलाई प्रविधीमैत्री बनाउदै आधुनिकिकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान कार्यक्रमलाई अगाडी वढाउदै उनीहरूको ज्ञान, सीप, क्षमतालाई नगरको वृहत्तर हितमा उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- **"महिलासँग उपमेयर कार्यक्रम"** अन्तर्गत महिलाहरूको रोजगारी, वित्तीय पहुँच र सम्पत्ति माथिको नियन्त्रण र स्वामित्वमा सहजिकरण गरिनेछ । यसका लागि महिला लक्षित कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ।
- हिंसा बाट पीडित महिला, किशोरी तथा बालबालिकालाई संरक्षण गरिनेछ । यसको लागि नगरपालिकाबाट महिला हिंसा निवारण कोषमा आवश्यक रकम विनियोजन गरिनेछ ।
- गरीब, सुकुम्बासी, असहाय र अन्य दैवी प्रकोप संवेदनशिल व्यक्ति, समूहहरूको पहिचान गरी राहत र उद्धारका कार्यहरू गरिनेछ ।
- सुकुम्बासी बस्तीमा धारा बिजुली सरसफाइ र करेसाबारीको लागि बीउबिजन उपलब्ध गराउन प्रष्ट भूमिका खेलिनेछ ।
- महिलाहरूको लागि जीविकोपार्जन तथा सीप विकास कार्यक्रमहरूमा सक्रिय समावेशिता एवं सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

- संवेदनशिल समूहहरू जस्तै: महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, अल्पसंख्यक माथि भइरहेको भेदभावको अन्त्य गर्दै समान कामका लागि समान ज्यालाको व्यवस्था लागू गरिनेछ ।
- नगरका युवावर्गलाई सीपमूलक तालिम दिई स्वरोजगारिताको सृजना गर्न उपयुक्त कार्य गरिनेछ ।
- आम उपभोक्ताको हितलाई ध्यान दिदै खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता सचेतीकरण अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- सूतीजन्य, मदिराजन्य, लागू औषधको प्रयोगलाई निरुत्साहीत गर्न स्थानीय संघ संस्था प्रहरी प्रशासनसँग समन्वय सहकार्य गरी कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।
- नगरपालिकामा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गराउनका लागि पारिश्रमिकमा आधारित आयोजना सञ्चालन गर्ने र सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गराइनेछ । प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा लागू गरिनेछ ।
- दक्ष र सक्षम जनशक्तिको विकास गरी आन्तरिक रोजगारी प्रवर्धन गर्न आवश्यक सीपमूलक तालिमको पहिचान गरी बेरोजगार व्यक्तिलाई तालिम दिइनेछ ।
- नगरक्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने सार्वजनिक विकास निर्माणका आयोजनाहरूमा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीहरूसँग समन्वय गरी रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत भएका बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारी उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- आन्तरिक रोजगारी सिर्जना गर्न विभिन्न माध्यमबाट अन्य सरोकारवाला निकाय, निजी क्षेत्र, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण व्यवसायलाई नगरपालिकामा दर्ता गर्न विशेष अभियान संचालन गरिनेछ । व्यवसायमा अनिवार्य मूल्य सूची राख्ने व्यवस्था कडाईका साथ लागू गरिनेछ ।
- उपभोक्ता अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न उपयोग्य वस्तु वा सेवाको गुणस्तर परिमाण एवं मूल्यको अनियमितताबाट उपभोक्तालाई संरक्षण प्रदान गर्न नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
- निशुल्क शिक्षाका लागि अध्ययन कार्यदल बनाई क्रमश कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- छात्रवृत्ति र पाठ्यपुस्तकको उपयुक्त व्यवस्थापन, दिवा खाजा र विद्यालयमा निशुल्क इन्टरनेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सबै विद्यालय तथा सरोकारका क्षेत्रहरू बालमैत्री बनाई बालमैत्री नगर घोषणा तर्फ कार्यक्रम बनाइनेछ ।
- नेपाल विश्व विद्यालय स्थापना गर्नको लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
- शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धी गर्नको लागि वैकल्पिक सिकाई सहजीकरण पद्धति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरूमा अनुमति अनुसारको दरबन्दी व्यवस्था मिलाई शिक्षक तथा कर्मचारीको उपयुक्त व्यवस्था गर्ने र विद्युतीय पठन पाठनको सुरुवात गरिनेछ ।

- सीमान्तकृत दलित, जनजाति, बाबु आमा गुमाएका, विपन्न क्यान्सर रोगी, मृगौला रोगी, मुटुरोगीका सन्ततीहरू तथा जेहेन्दार छात्र छात्रालाई शैक्षिक उन्नयनका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरूलाई शिक्षाको मूलधारमा ल्याउनका लागि कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ ।
- विद्यालयहरूको नियमित तथा प्रभावकारी अनुगमन र व्यवस्थापनको सुनिश्चितता गर्दै गुणस्तरीय शिक्षालाई प्रवर्धन गरिनेछ । स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी क्रमश लागु गर्दै लगिनेछ ।
- नगरपालीका क्षेत्र भित्र स्थाई बसोबास भई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रीय स्तरमा विभिन्न विधामा विज्ञता हासील गरेका व्यक्तिहरूको वौद्धिक क्षमतालाई आवश्यकता अनुसार उपयोगमा ल्याउने निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगरपालीका क्षेत्र भित्र सामुदायीक तथा संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू मध्ये फरक क्षमता र प्रतिभा भएका विद्यार्थीहरू पहिचान गरी प्रोत्साहीत गर्ने र प्रतिभा पलायन हुन नदिने शिक्षा निति लिईनेछ ।
- नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, बुद्धिजीवी, समाजसेवी, दाता लगायतको सहयोग र समन्वयमा गैँडाकोट नगरपालिकालाई विद्यावत शहर (Knowledge City) का रूपमा विकास गर्न उपयुक्त कार्य गरिनेछ ।
- स्वस्थ समाज हाम्रो अभियान लाई सार्थक बनाउन स्वास्थ्य, पोषण र रोग व्यवस्थापनमा कुनै सम्झौता गरिने छैन । साथै विद्यालयमा योग कक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- आधारभूत तह सम्मका विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई टिकाई राख्न पोषण युक्त दिवा खाजा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।
- नगरक्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण निजी तथा सरकारी विद्यालयहरूको पहिचानका लागि विद्यालय भवनको एउटै रंग तथा विद्यालयमा अध्ययन गर्ने छात्राहरूको लागि निशुल्क सेनेटरी प्याड वितरण कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- विद्यालयको १०० मिटर वरिपरिको क्षेत्रमा मदिरा र सूतिजन्य वस्तु बेचबिखनमा पूर्ण रूपमा प्रतिबन्ध लगाईनेछ ।
- विपन्न परिवारका बालबालिकाहरूका लागि सुरक्षा, भरपर्दो छात्रवृत्ति, पोशाक, किताब तथा दिवा खाजाको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ । यसका लागि नीजि र सरकारी विद्यालयलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा स्थापित बालविकास केन्द्रहरूलाई गुणस्तरीय रूपमा सञ्चालन गर्न सरोकारवालासँगको सहकार्यमा आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ । बालविकास केन्द्रमा कार्यरत सहयोगी कार्यकर्तालाई तथा विद्यालय कर्मचारीहरूको परिश्रमिकको लागि संघीय सरकारबाट प्राप्त रकममा नपुग रकम थप गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- शिक्षकहरूलाई अनुसन्धानमुखी कार्यतर्फ उत्प्रेरित गर्न विशेष कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विभिन्न निकाय एवं संघसंस्थाहरूको समन्वय र सहकार्यमा सिमान्तकृत बालबालिकाको लागि जीवन उपयोगी सीप सम्बन्धी शिक्षा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- नगरभित्र व्यवस्थित यातायातको प्रबन्ध गर्न आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम बनाइनेछ ।

(ख) आर्थिक विकास सम्बन्धी नीतिहरु

- स्थानीय श्रम, सीप र साधनको अधिकतम उपयोग गर्दै कृषिजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्ने योजनाहरु अगाडी बढाईने छ ।
- श्रममूलक प्रकृतिका उद्योगहरु संचालन जोड दिदै रोजगारीका अवसरहरु सृजना गरी कृषिजन्य उत्पादनमा कृषि बिमा प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्दै कृषकका उत्पादनहरुको सुरक्षा गरिनेछ ।
- कृषिलाई आधुनिकिकरण, यान्त्रिकरण, व्यवसायिकरण, विविधिकरण र बजारीकरण गरी रोजगारीका थप अवसरहरु सिर्जना गर्ने कार्य अगाडी बढाईने छ ।
- नगरपालिका क्षेत्रका सम्भावित कृषियोग्य व्यवसायहरुको पहिचान गरी एक समुह, एक कृषि नमुना व्यवसायिक खेतीका लागि आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराईने छ ।
- बाँझो जग्गामा उत्पादन र सार्वजनीक खाली जग्गाको संरक्षण गर्दै हरेक वडा भित्र रहेका बाँझो जग्गालाई उत्पादनमुखी कार्यान्वयनमा जोड दिई कृषि प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु अगाडी बढाईने छ ।
- सङ्घीय सरकार संगको साझेदारीमा एक वडा एक कृषि प्राविधिक कार्यक्रमलाई अगाडी बढाईनेछ ।
- खाद्यान्न बालि प्रबर्धन गर्ने कार्यक्रमलाई अगाडी बढाउदै नगरको लागि आवश्यक धानको उन्नत विउ नगर भित्रै उत्पादन गरिनेछ । कोदो बालीलाई प्रबर्धन गर्न नगरबाट कोदो पकेट कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । साथै धान बालि पकेट कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै नयाँ धान बालि पकेट क्षेत्रको कार्यक्रम अगाडी बढाईनेछ ।
- "गैंडाकोटको भिजन – मकै सबै सिजन" नाराका साथ गैंडाकोट ६, ७, ८ र ९ मा मकै उत्पादन र बजारीकरण लाइ थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
- संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको समन्वयमा नगरक्षेत्र भित्र बिउ प्रशोधन केन्द्र, बिउ भण्डारण केन्द्र स्थापना कार्य अगाडी बढाईने छ ।
- कृषि उपज बिक्रि बितरणका लागि Highway Market स्थापनाका लागि अध्ययन गरी कार्यक्रम अगाडी बढाईनेछ ।
- बैदेशिक रोजगारीबाट गाउँमा फर्किएका युवाहरुलाई गाउँघरमै कृषि व्यवसाय गर्न प्रोत्साहन गर्नुका साथै आवश्यक परामर्शको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- नगरक्षेत्र भित्र विभिन्न खाद्यान्न बाली र नगदेबालीका लागि विशेष पकेट क्षेत्र तोकी ती क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि आय आर्जन केन्द्रित, सीपमूलक, जनचेतना प्रवर्द्धनात्मक गतिविधी सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
- गैंडाकोट नगरक्षेत्रभित्र व्यवसायिक रुपमा कार्य गर्ने कृषकका लागि रोगहरुको निदान र पशुपालनमा संलग्न किसानहरुलाई निःशुल्क भेटनरी सेवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था लाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- किसानहरुलाई उन्नत विउ, घाँस, प्रविधि प्रदान गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।

- भूमीको उत्पादकत्व वृद्धि गर्दै व्यवसायिक उपयोग गर्न सतह र भूमिगत सिंचाई कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- माटोको गुणस्तर परीक्षण गर्न नगरमा प्रयोगशाला स्थापना गरिनेछ ।
- फलफूल खेती तर्फ आकर्षण गर्न कागती, आँप, लिची, भुईकटहर र केरा खेती क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । यसका लागि क्रियाशील उपभोक्ता कृषकहरूलाई सहूलियत दरमा विरुवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- गैंडाकोट नगरपालिका भित्र मासु मिसन कार्यक्रम अन्तर्गत बारखा पालन व्यवसायलाई प्रबर्धन गर्ने कार्यक्रमलाई सङ्घीय सरकार संगको साझेदारीमा अगाडी बढाइनेछ ।
- निजी क्षेत्र संगको सहकार्यमा पशु वधशाला संचालन व्यवस्थापन गरिनेछ । साथै मासु पसलको नियमित अनुगमन र नियमनलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- उद्योगी र श्रमिक वीचको सम्बन्धलाई सुमधुर बनाई सहज औद्योगिक वातावरण कायम गर्न नगरपालिकाका तर्फबाट उपयुक्त पहल गरिने छ ।
- उत्पादन मूलक र स्थानीय श्रोत साधनको प्रयोग हुने तथा रोजगारी सृजना गर्ने प्रकृतिका उद्योगहरूको स्थापना र विकासका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । नगर भित्र उत्पादित बस्तुहरूमा उत्पादनको लेवल राख्न आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गरिनेछ
- दुग्ध उत्पादक सहकारीसंगको सहकार्यमा आधुनिक डेरी मार्फत दूध उत्पादन, प्रशोधन र वितरणको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- नगरभित्रका सबै सहकारी संस्थाहरूलाई सहकारीका आधारभूत सिद्धान्तका बारेमा जानकारी गराउदै कोपोमिक्स सफ्टवेयर उपयोग गर्न क्रमशः अनिवार्य गर्दै लगिनेछ ।
- नगर क्षेत्र भित्र क्रियाशील सहकारीहरूलाई नियमन गरी सामाजिक उत्तरदायीत्व सहितको सहकारी प्रबर्धन गर्ने निति अवलम्बन गरीनेछ ।
- स्थानीय उत्पादनको प्रवर्द्धन र रोजगारी वढाउन गण्डकी प्रदेश सरकार समेतको समन्वयमा नगरभित्रका वडा नं. ३ हर्दि, ढोडेनी, वडा नं. १२ र १८ मा होमस्टे सञ्चाल गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गर्दै अगाडी बढाइनेछ । नगर भित्र पदयात्रालाई प्रबर्धन गर्न पदमार्गको विकास गर्दै जाने नीति लिईनेछ ।
- विदेशबाट फर्केका नेपाली नागरिकहरूले घरेलु तथा साना उद्योग सञ्चालन गरी १० जना भन्दा बढी स्थानीय नागरिकहरूलाई रोजगारी दिएमा २ वर्षसम्मको व्यवसाय करमा ५० प्रतिशत कर छुट दिइनेछ ।
- बढ्दो गरिवी तथा बेरोजगारीलाई सम्बोधन गर्न गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम लगायत अन्य कार्यक्रमहरू लक्षित वर्गमा गई समुदायकै रोजाई अनुसार स्व-उद्यमी बनाउन सीपमुलक तालिम दिई प्रविधि उपकरण समेत उपलब्ध गराईनेछ ।
- स्थानीय स्तरमा आवश्यकता अनुसार स्वरोजगार हुने खालको (सिपमूलक) तालिमको व्यवस्था मिलाई आयआर्जन गर्न सक्ने क्षमताको वृद्धि गर्न उद्यम सेवा केन्द्रको स्थापना गरिनेछ । युवा जाँगर र उद्यमशीलता प्रयोग

गर्न १६ देखि ४५ वर्ष सम्मका युवाहरूलाई लक्षित गर्न २५+२५+५० को अवधारणा अनुरूप सहूलियतपूर्ण वित्तीय कार्यक्रम ल्याइनेछ यो लगानी कार्यक्रममा २५ प्रतिशत अंश युवा उद्यमीको आफ्नै लगानी, २५ प्रतिशत अनुदान र बाँकी ५० प्रतिशत सहूलियतपूर्ण ऋण सहायताको व्यवस्था गरिने छ । यसका लागि सङ्घीय र प्रदेश सरकार संग सहकार्य गरिनेछ ।

- सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी सहकारीहरूको व्यवस्थापन गर्न प्रविधिमैत्री सहकारीका लागि सहयोग गरिनेछ ।
- कृषिजन्य वस्तु, विउ, यन्त्र, उपकरण आदि सहकारी मार्फत वितरण व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- सहकारी सँगको पूँजीलाई उत्पादन मूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिने छ ।
- बन्द तथा जीर्ण अवस्थामा रहेको भृकुटी कागज कारखानाको निकासको लागि सम्बन्धित सरकोकार वालाहरूसँग समन्वय गरी व्यवस्था मिलाउन पहल गरिने छ।
- गैंडाकोट स्तरमा अन्य थप स-साना तथा मझौला उद्योगहरूको स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरी रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिनुका साथै कम्तिमा एक घर एक रोजगारको पहल गरिने छ नगरभित्रका सबै किसिमका उद्योग व्यवसायमा आश्रित मजदुर तथा कर्मचारीहरूलाई न्यूनतम पारिश्रमिक नेपाल सरकारले तोकेबमोजिम हुने व्यवस्था मिलाइने छ र निजहरूको दीर्घकालीन सुरक्षाको लागि सञ्चयकोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गैंडाकोटमा उपलब्ध हुने वा हुन सक्ने रोजगारीका सूचना तथा तथ्याङ्क सहितको "रोजगार बैंक" स्थापना गरिने छ । रोजगारीको खोजीमा रहेकाहरूको सहयोगका लागि रोजगार बैंकले सूचना उपलब्ध गराउने तथा सहजकर्ताको काम गरिनेछ ।
- गैंडाकोटमा सञ्चालन हुने उद्योगहरूमा निश्चित प्रतिशत स्थानीय रोजगारी दिनुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- प्रविधि, बजार, रोजगारी र लगानी अभिवृद्धिका लागि निजीक्षेत्र विकास साझेदार संस्थाहरू गैर सरकारी संस्था, सहकारी र सरकारका अन्य निकायहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- नगरका वडाहरू बीचको आर्थिक सम्बन्धलाई मजबूत बनाउन स्थानीय उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला समूहलाई सीपमूलक तालिम, स्वरोजगार र उद्यमी बनाई उत्पादित सामग्रीलाई कोसेली घरको स्थापना गरिने छ ।
- महिला तथा कृषकहरूले उत्पादन गरेको सामग्रीलाई उपभोक्ता सहकारी मार्फत हरेक वडामा सङ्कलन र बिक्री वितरणको व्यवस्था गरिने छ ।
- चित्रकला, वास्तुकला, मूर्तिकलाका कार्यशालाहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- गैंडाकोट नगरपालिकाको भाषा, कला, साहित्य र संस्कृति संरक्षण गर्न नगर प्रज्ञा प्रतिष्ठान स्थापना कार्य अगाडी बढाइनेछ भने नगर भित्र रहेका कलाकार, साहित्यकारहरूलाई सम्मानका कार्यक्रमहरू राखिनेछ ।

- साहित्य र कलाका नवसर्जकहरूलाई प्रेरणा प्रोत्साहन दिन साहित्यिक र कलासम्बन्धी प्रतियोगिताहरू नगरद्वारा सञ्चालन गरिनेछ ।

(ग) पूर्वाधार तथा भौतिक विकास सम्बन्धी नीतिहरू

- नगरपालिकाको दीर्घकालीन, मध्यकालीन र अल्पकालीन आवधिक, भौतिक कार्ययोजना निर्माण गरी लागू गरिनेछ । उक्त योजनामा सार्वजनिक जमिनको अभिलेख, खेलमैदान र रंगशालाको व्यवस्था, बसपार्क र पार्किंग स्थल रहने स्थान, ज्येष्ठ नागरिक तथा बाल उद्यान साहित्यकुञ्ज तथा मनोरन्जन स्थलको निर्माण, पैदल मार्ग र जल पर्यटनमा जोड दिइनेछ ।
- मौलाकालिका मन्दिर देखि मणिमुकुन्दसेन दरवार सम्म हाइकिङ रुट निर्माण गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका कच्ची सडकहरूलाई क्रमशः कालोपत्रे गर्दै राष्ट्रिय सडक सञ्जालसँग जोडिनेछ । मुख्य राजमार्ग बाहेकका भित्री सडकहरू यथाशक्य ६ मीटर कायम गरी ढल तथा भल निकास र खानेपानीको समेत एकैसाथ व्यवस्थापन मिलाइ स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- हरेक बाटो कालोपत्रे र हरेक घरमा पानी बिजुली पुर्याइनेछ ।
- नगरपालिका भित्रका कमजोर आर्थिक अवस्था भएका विद्यालयहरूको भौतिक स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- नगरभित्रका कालोपत्रे सडकहरूक मर्मत गरी खाल्डाखुल्डी मुक्त बनाई कच्ची सडकहरूको क्रमशः स्तरोन्नती गरिनेछ । नगरमा खोलीएका सबै किसिमका सडकहरूमा बाह्रै महिना यातायात संचालन हुने गरी स्तरोन्नती गरी दिगो बनाईनेछ ।
- संघ र प्रदेशसँगको समन्वय, सहकार्य र सह-लगानीमा गैंडाकोट चक्रपथ लगायतका दीर्घकालिन महत्वका पूर्वाधारको विकासमा विशेष जोड दिईनेछ ।
- राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय पहिचान दिन सक्ने (जलमार्ग, रङ्गशाला) योजनाहरू तयार गरी लागू गरिनेछ भने पैदल मार्ग र साइकल मार्गहरूको पहिचान गरी निर्माण गरिनेछ ।।
- नगरपालिका र वडा कार्यालयहरूबाट प्रवाह गरिने सेवालाई सेवाग्राही मैत्री र व्यवस्थित बनाउन क्रमशः सबै वडा कार्यालयहरू आफ्नै भवनबाट संचालन गर्ने नीति लिईने छ । यो वर्ष वडा नं. ७ र वडा नं. ४ को वडा कार्यालय भवन निर्माण सम्पन्न गरिने छ ।
- शहरी सौन्दर्यका लागि एक घर– एक विरुवा तथा एक वडा एक हरियाली पार्क कार्यक्रम संचालन गरी सडक किनारामा वृक्षारोपण कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्दै हरित सडक कार्यक्रमको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- बढ्दो शहरीकरण र यातायातका साधनको चापलाई मध्यनजर गर्दै निश्चित मापदण्ड माथि निर्माण हुने घरहरूमा अण्डर ग्राउण्ड पार्कीङ स्थल निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- आगामी वर्ष देखि बन्ने घरहरूमा वर्षाको पानि उपयोग गर्ने प्रविधि (Rain Water Harvesting) को प्रयोग तथा सौर्य उर्जा जडानलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

- नारायणी नदी किनारमा स्नान स्थल र शवदाह स्थलहरूलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिने छ साथै नारायणी तटीय क्षेत्र व्यवस्थापन प्रक्रियालाई बैज्ञानिक रूपमा अगाडी बढाइनेछ ।
- भूकम्प प्रतिरोधात्मक पूर्वाधार निर्माणलाई अनिवार्य गरिनेछ । विद्युतिय घरनक्सा पास प्रणाली (EBPS) लागू गरी नक्सापास प्रकृत्यालाई सरलीकृत गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- उज्यालो सडक कार्यक्रम अन्तरगत नगरलाई सधै उज्यालो बनाउन सडकवत्तीका लागि सरोकारवाला निकायहरूको समन्वयमा थप कार्यक्रम अगाडी बढाईनेछ ।
- अधुरा तथा क्रमागत आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई सम्पन्न गर्दै लगिनेछ । गत वर्ष वा सो भन्दा अगाडी बजेट विनियोजन भई हाल सम्म पनि कार्यान्वयन वा सम्पन्न नभएका योजनाहरूको बजेट फ्रिज गरी अन्य प्राथमिकता प्राप्त आयोजनामा बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- हरेक सामाजिक तथा सरकारी संस्थाहरू पूर्ण रूपमा अपाङ्ग मैत्री, बाल मैत्री र ज्येष्ठ नागरिक मैत्रीको रूपमा निर्माण गर्नेछ साथै पुरानालाई सुधार गरिदै लगिनेछ ।
- पूर्वाधार तथा संरचनाहरूको गुणस्तर कायम गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन उपभोक्ता समिति र अनुगमन समितिलाई थप प्रभावकारी बनाईने छ ।
- नगरभित्र प्राकृतिक प्रकोपबाट सुरक्षित हुने गरी भवन संहिता अनुसारको सुरक्षित र व्यवस्थित भवन निर्माण गरी व्यवस्थित बस्ती विकास गरिनेछ ।
- सडक बोर्ड नेपालसंगको सहकार्यमा आगामी वर्ष वडा नं. ५ को पशुपतिमार्ग (मातृभूमि टोल) र कैलाशमार्ग (बैकुण्ठनगर टोल) तथा वडा नं. ७ को पिस पार्क हरिहर मार्ग मर्मत सम्भार गरी स्तरोन्नती गरिनेछ ।
- विकासको दृष्टीले पछाडी परेका वडाहरूमा सन्तुलित विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगरमा टुक्रे योजनाका कारणले अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न कठिनाई भै रहेको सन्दर्भमा एकिकृत ढंगवाट कार्यक्रम संचालन गर्ने पूर्वाधार विकास र आयमूलक कार्यक्रमहरूमा लगानी केन्द्रित गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- नगरस्तरीय गौरवका आयोजना छनौट गरी प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- नारायणी तटीय हर्दि देखी त्रिवेणी सम्मको बैकल्पिक राजमार्ग निर्माणका लागि छिमेकी स्थानीय तहहरूसँग समन्वय गरी संघीय सरकारमा पहल गरिने छ ।
- शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था र शौचालय नहुने घरधुरीको पहिचान गरी शौचालय प्रयोग र शुद्ध पानीको उपलब्धताको सुनिश्चित गरिनेछ ।
- कोभिड-१९ तथा अन्य कारणबाट रोकिएको गडाम्दी खानेपानी आयोजना यसै वर्ष सम्पन्न गरी उक्त वडाका बासिन्दाहरूको घर घरमा शुद्ध खानेपानी सुबिधा पुऱ्याईने छ ।
- नगर क्षेत्रभित्र औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गर्न थप औद्योगिक विकासका लागि अध्ययन तथा पूर्वाधारको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।

- नगर क्षेत्र भएर बग्ने नदि तथा खोला नालाहरुमा कटान र बाढी नियन्त्रणका लागि प्राथमिकताका साथ काम गरिनेछ ।
- दैवि प्रकोपको समयमा सुरक्षित रहनका लागि हरेक टोलमा सुरक्षित स्थानहरु तोकिनेछ ।
- गैँडाकोट नगरपालिका क्षेत्रका प्रवेश नाकाहरुमा नगर सीमा प्रवेशको सूचना मुलक जानकारी बोर्ड तथा नगरपालिकाका विभिन्न स्थानमा CCTV जडान गरी शान्ति सुरक्षा प्रभावकारी बनाईने छ । साथै विभिन्न स्थानहरुमा आवश्यकता अनुसार Free Wifi जडान गरी संचारमैत्री नगरकोरुपामा विकास गर्दै लगिनेछ ।
- आगलागीबाट जनधनमा पर्न सक्ने जोखिम न्यूनीकरण लागि अन्तर स्थानीय तहको साझेदारीमा दमकलको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सांस्कृतिक, धार्मिक सम्पदाहरुलाई संरक्षण, प्रवर्धन र सम्बर्धन गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- नगर भित्रका विभिन्न जातजाति र धर्मको संरक्षण गर्दै सांस्कृतिक सङ्ग्रहालय स्थापना गरिने छ ।
- पर्यटकीय स्थलहरुको विकास गरी नारायणी किनारबाट बाइपास सडक र मनोरन्जन क्षेत्र (किनार र टापुमा) विकास गर्ने, सामुदायिक वनमा रहेको जलासय सहितका पिक्निक स्पट र पार्कहरु निर्माण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(घ) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिहरु

- सामुदायिक वन मार्फत संरक्षित वन क्षेत्र र वन पैदावारबाट आय आर्जनलाई व्यवस्थित गर्दै औषधीजन्य वोटविरुवा र जडिबुटी रोपण कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । गैर-काष्ठ वन पैदावारको उत्पादन र जडिबुटीको व्यावसायिक खेती र प्रशोधन उद्योगलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- वन पैदावारमा आधारित उद्यम प्रवर्द्धनका लागि वन सम्बन्धी नीति तथा कार्यनीतिहरुलाई उद्यममैत्री बनाइने छ ।
- वन क्षेत्रलाई अनियन्त्रित डढेलो, चरीचरन, अतिक्रमण र चोरी निकासीबाट प्रभावकारी ढङ्गले संरक्षण गर्न उपभोक्ताहरुलाई परिचालन गर्दै सचेतनाका अभियानहरु स्थानीय वन उपभोक्ता संस्थाहरुको सहभागितामा सम्पन्न गरिनेछ ।
- खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति सँग समन्वय गरी गुणस्तरयुक्त खानेपानी वितरणलाई, सर्व सुलभ र प्रभावकारी बनाइनेछ । खानेपानी पाईप लाईनमा आगलागी हुँदाका बखतमा पानी प्रयोग गर्न पाईप सकेट (हाइड्रेन्ट) को व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
- भू-उपयोग योजना बनाई कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । भु उपयोग ऐन २०७६ तथा भु उपयोग नियमावली २०७९ बमोजिम जग्गाको भु उपयोग वर्गीकरण गरी सार्वजनिक प्रकृतिका जग्गाहरुको उचित उपयोग हुने गरी संरक्षण कार्यलाई अगाडी बढाई जमिनको खण्डीकरण र अव्यवस्थित सहरीकरणलाई पूर्ण रुपमा निरुत्साहीत गरिनेछ ।

- नारायणी नदी लगायतका खोलाहरूमा तटीय क्षेत्रका सिमसार तथा पानीका मुहानको संरक्षणका लागि दिगो योजना बनाई लागू गरिनेछ । साथै वृक्षरोपण गरी भू-संरक्षण र हरियाली वातावरण सिर्जना गरिनेछ । नदी तथा खोला नालामा हुने फोहोर न्यूनीकरणका लागि सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रका टोल विकास संस्था मार्फत वातावरणीय जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम सञ्चानमा ल्याईनेछ ।
- वडा भित्रका मुख्य मुख्य टोलहरूमा एम्बुलेन्स, दमकल प्रहरी सम्पर्क नं. का बोर्डहरू राखिनेछ ।
- स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी पर्यावरणीय संरक्षणका अभियानहरू सञ्चालन गरिनेछ साथै वन्यजन्तु संरक्षणका लागि सामुदायिक वनहरूमा विभिन्न रैथाने फलफूलका बिरुवाहरू रोपिनुका साथै संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- वातावरण संरक्षणका लागि सांस्कृतिक महत्वका वर, पिपल रोपण कार्यलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । गैंडाकोट १० मा रहेको मुकुन्दसेन नगर स्तरीय पार्क लाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
- वाढी पहिरो, भू:क्षय नियन्त्रण र जलाधार संरक्षण गर्न प्रवन्ध मिलाईनेछ ।
- गैंडाकोट नगरपालिका भित्रका बाढी तथा डुबान प्रभावित वडा नं १, २, ४, ५, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १४, १५ र १६ मा वर्षातको समयमा भल बाढी जाने समस्या भएकोले सोको लागि प्रथम आर्थिक वर्ष भित्रै भलबाढी नियन्त्रण र व्यवस्थापनको कार्य गरिने छ ।
- खोला किनारका बस्ती क्षेत्रमा बाढी पहिरोको प्रकोपलाई दीर्घकालीन रूपमा समाधान गर्न तटबन्ध निर्माण, वृक्षारोपण र मनपरी नदी खोला दोहन नियन्त्रण गरिनेछ ।
- सडक, नाली, सार्वजनिक र खुल्ला स्थानमा फोहर फाल्नेलाई कारवाही गरिनेछ र सो को प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था मिलाईने छ ।
- भुकम्प जन्य प्रकोप साथै विविध प्रयोजनको लागि खुल्ला क्षेत्रको पहिचान गरी संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ ।
- गैंडाकोट नगरलाई पूर्ण सरसफाईको अवस्थामा पुर्याउन सवै वडाहरूमा पूर्ण सरसफाई उन्मुख कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति मार्फत विपद् जोखिम न्यूनीकरण तयारीको कार्य गरिनेछ ।
- प्राकृतिक प्रकोपले निम्त्याउने विपदलाई प्रभावकारी ढङ्गले व्यवस्थापन गर्न विपद् कोषको स्थापना, पूर्व तयारी र सचेतनाका कार्यक्रममा जोड दिइनेछ ।
- पानी र यसको स्रोतको संरक्षण एवं दिगो उपयोग कायम गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ ।
- पशु छाडा नछोड्नुका लागि सचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- नीजि क्षेत्रको सहकार्यमा औद्योगिक र घरायसी ठोस फोहोर उत्पादनकर्ताको पहिचान गरी फोहरको मात्रा घटाउने, पुनर्प्रयोग र उपयोग (3R) को नीतिलाई लागू गरिनेछ । साथै शुल्कमा आधारित फोहर संकलन प्रशोधन र व्यवस्थापन सेवाको सुरुवात गरिनेछ ।

- नगरको नियमित सरसफाइको लागि नगरपालिका बाटै व्यवस्थापन मिलाइने छ । साथै आफ्नो घर आँगन एवं टोल आफैँ सफा गरौँ भन्ने अभियानलाई अगाडि बढाइने छ । सफा टोल विकास संस्था र वडालाई वार्षिक रूपमा सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- प्लाष्टिकको झोलामुक्त गराउँदै वातावरणमैत्री झोलाको प्रयोग सम्बन्धी अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- संघ र प्रदेशसँगको समन्वयमा वन्यजन्तु र मानव बीचको सम्बन्ध सुमधुर बनाउँदै वन्यजन्तुको अतिक्रमणबाट वालिनाली र मानवीय क्षती जोगाउन नारायणी नदी किनारक्षेत्रमा सुरक्षाको उपयुक्त प्रवन्ध मिलाउने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

(ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी नीतिहरु

- नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन अनुसार स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार कार्यान्वयन गर्न आवश्यक ऐन कानूनहरु निर्माण गरी क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै अगाडी बढाइनेछ । निर्मित कानूनहरुलाई क्रमशः अद्यावधिक गर्दै लगिने छ ।
- नगरपालिकाभित्र रहेका भूमिहीन सुकुम्बासी, भूमिहीन दलित र अव्यवस्थित बसोबासीको समस्याहरु समाधान गर्न भूमि सम्बन्धि समस्या समाधान आयोगसंगको समन्वयमा लालपुर्जा वितरण गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको कार्य सम्पादनलाई छिटोछरितो, प्रविधीमैत्री, पारदर्शी र गुणस्तरीयता कायम गर्दै हरेक सेवालार्ई अनलाइन सेवामा रूपान्तरण गर्दै भ्रष्टचार विरुद्धको शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- नगरपालिकाको नाममा रहेको कर्मचारी कल्याणकोषलाई वढी प्रतिफल प्राप्त हुने गरी र कर्मचारी वर्गको अधिकतम हित प्रवर्द्धन हुने गरी परिचालन गरिनेछ । साथै कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणालि लागू गरिनेछ ।
- आर्थिक वर्षको शुरुवात देखिनै वार्षिक कार्यक्रमहरु निरन्तर कार्यान्वयन गर्ने गरी वार्षिक खरिद योजना तयार गरी जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग कार्य सम्पादन सम्झौता गरिने छ र उक्त सम्झौताको अधिनमा रही कर्मचारीको प्रोत्साहन र कार्य सम्पादन मुल्यांकन गरिने छ ।
- परिवर्तित सन्दर्भ तथा नगरपालिकाको आवश्यकता र औचित्यको आधारमा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा नगरपालिका तथा वडाहरुको संगठन तथा दरबन्दी संरचना स्वीकृत गरी लागू गरिने छ ।
- जनताको सूचनाको हक प्रति संवेदनशील हुँदै प्रत्येक कार्यालयमा नागरिक वडा पत्र राखिने छ ।
- नागरिकता प्राप्त गर्ने नागरिकको नैसर्गिक अधिकारको सम्मान गर्दै नगरपालिका हुने नागरिकता सिफारिस लाइ निशुल्क गरिनेछ ।
- नियमित सेवा र विकास गतिविधिहरु पारदर्शी बनाउन नियमित रूपमा नगर सरोकार सप्ताहित रेडियो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ जसमा नगर गतिविधि सार्वजनिक सुनुवाई तथा सूचना प्रसारण गरी सञ्चार माध्यमबाट जनतालाई सु-सूचित गर्ने कार्य गरिनेछ ।

- नगरपालिकाबाट संचालित कार्यक्रमहरूको वार्षिक समिक्षा तथा सामाजिक परिक्षणको साथसाथै आयोजना कार्यक्रमहरूमा सार्वजनिक परिक्षण र वडास्तरमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- सेवाग्राही हरुको सुविधालाई मध्यनजर गर्दै डिजिटल नागरिक वडापत्र, हेल्प डेस्क आदिको व्यवस्था गर्दै सेवा लिन आवश्यक पर्ने आवेदन फारमहरू नगरपालिकाको वेवसाईड वाट प्राप्त गर्ने सक्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- नागरिकको मत सर्वेक्षण गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ जस अन्तर्गत वार्षिक योजनामा राख्नुपर्ने सवाल, नागरिकको सन्तुष्टि, कार्यसम्पादनको प्रभावकारिता र आन्तरिक सुशासन प्रबर्धन भई तथ्यांकमा आधारित निर्णय प्रक्रियालाई मद्दत पुग्नेछ ।
- नगरपालिकाबाट कार्यान्वयन हुने योजना, कार्यक्रमहरूमा वित्तिय जोखिम न्यूनिकरणका लागि निर्माण र खरिद प्रकृयालाई वढी पारदर्शी र प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन E-Bidding लाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्न क्षमता विकास तालिम संचालन गरिनेछ भने सहायक स्तरका कर्मचारीहरूको वृत्ति विकासको लागि सम्बन्धित निकायसँगको साझेदारीमा सेवा कालिन तालिम संचालन गरिने छ ।
- सेवाग्राहीहरूको सन्तुष्टि मापन गर्ने संयन्त्रको स्थापना गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढीकरणलाई थप प्रभावकारी बनाउदै सामाजिक सुरक्षा भत्ता घर दैलोमा प्रदान गर्नका लागि बैंक तथा सहकारीहरु संग सहकार्य गरिनेछ ।
- गैंडाकोट नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई नेपाल सरकारले तोके बमोजिम सुबिधा प्रदान गरी प्रोत्साहन स्वरुप कार्यालयमा हाजिर भएको दिनको खाजा खर्च दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरमा महिला परामर्श केन्द्र संचालनका लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाइनेछ ।
- विकासमा सबै सामाजिक संघ संस्थाहरूको सुसुचित सक्रिय र सार्थक सहभागिता निश्चित गरिनेछ ।
- विकेन्द्रिकरणलाई संस्थागत गर्न वडा/वस्ती तहमा निर्णय प्रकृयामा जनसहभागितालाई अझ प्रभावकारी बनाइने छ ।
- लक्षित वर्गको ज्ञान सीप र क्षमता वढाउन उनीहरूले ग्रहण गर्न सक्ने सन्दर्भ सामाग्रीहरूको निर्माण गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको विकासका लागि निजी क्षेत्र, नागरिक संस्थाहरू, बुद्धिजीवीहरू, विश्वविद्यालय एवं तिनका नवसिर्जनामा संलग्नता र साझेदारी गरिनेछ ।
- देश बाहिर रहेका गैंडाकोट बासीहरूसँग नगरको समृद्धिमा साझेदारी गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सार्वजनिक खर्च र अनुगमनमा दक्षता अभिवृद्धि गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्ष देखि नगरपालिकाबाट भुक्तानि हुने रकम सोझै सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाको बैंक खातामा जम्मा हुने गरी विद्युतीय माध्यमबाट रकम भुक्तानि (Electronic Fund Transfer) प्रणालीको शुरुवात गरी नगरपालिकाबाट चेक जारी गर्ने कार्यको पूर्ण रुपमा अन्त्य गरिने छ ।

- सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय मार्फत नेपाल भरीका स्थानीय तहहरूमा गरीएको सर्वेक्षण अनुसार नागरिकहरूमा सूचनाको पहुँच, स्थानीय तहमा सूचना प्रविधिको दक्षता तथा स्थानीय स्तरमा सूचना प्रविधिको प्रयोगको समग्र स्थितिमा लेखाजोखा गर्दा नेपालकै १६ औं स्थानमा पर्न सफल यस गैंडाकोट नगरपालिकालाई आगामी बर्षमा प्रविधि मैत्री प्रशासन, जनधनको सुरक्षा, नगर तथा मातहतका कार्यालयहरूबाट प्रवाह हुने सेवामा सरलता, दक्ष जनशक्ति निर्माणमा जोड दिदै प्रदेश तथा सङ्घीय निकायहरू संगको सामिप्यता कायम राख्दै सूचना प्रविधि मैत्री नगर निर्माणमा विशेष जोड दिइनेछ ।
- गैंडाकोट नगरक्षेत्र भित्रका राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय रुपमा ख्यातिप्राप्त व्यक्तिहरूलाई गैंडाकोट सद्भावना दूतका रुपमा सम्मान गरिनेछ ।
- मेलमिलापकर्ता हरूका लागि सचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरी **विवादमुक्त गैंडाकोट** निर्माण अभियान अगाडी बढाईने छ । थप मेलमिलाप कर्ताहरू सुचिकृत गरी मेलमिलाप कर्ताको सुची अध्यावधिक गरिनेछ ।
- गत आर्थिक वर्षबाट अल्या भई आएका योजनाहरू यो आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न हुन नसकेमा ती आयोजनाको लागि विनियोजित रकम संचित कोषमा फिर्ता गरिनेछ भने चालु आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का लागि स्वीकृत, कार्यक्रम र स्थान छनौट भई कार्य सम्पन्न हुन नसकेका पूँजिगत प्रकृतिको पुर्वाधार निर्माण आयोजनाहरूलाई नगरस्तरीय क्रमागत आयोजनाको रुपमा आगामी आर्थिक वर्षमा अगाडी बढाई अन्य कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको रकम संचित कोषमा फिर्ता गरिनेछ ।

साथै आगामी आर्थिक बर्ष ०७९/०८० मा माथि उल्लेखित क्षेत्रहरूमा उच्चतम प्रतिफल प्राप्त गर्नका लागि राजश्व तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी देहाय बमोजिमका नीतिहरू अबलम्बन गरिनेछ;

राजश्व तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी नीतिहरू:

- नगरपालिकाको औपचारिक करको दायरामा आउन नसकेका व्यवसायहरूलाई लक्षित गरी व्यवसाय दर्ता घुम्ति शिविर संचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोतको उच्चतम परिचालनका लागि आर्थिक ऐनले निर्देशित गरेका कर, दस्तुर, सेवा शुल्कका क्षेत्रहरूको दायरा फराकिलो गर्दै नगरको श्रोत परिचालनमा सबै क्षेत्र र वर्गका नगरबासीहरूले आफुले आफ्नो क्षमता अनुसार योगदान गरेको महसुस गर्ने अवस्थाको सिर्जना गरिनेछ ।
- व्यवसायकरको दायरा वढाउने र वढी भन्दा वढी व्यवसायीहरूलाई कर तिर्न प्रोत्साहित गर्न नगरमा विभिन्न कार्यक्रम सहित प्रत्येक वर्ष कर सप्ताह वा कर जागरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा राजश्व संकलन कार्यलाई व्यवस्थीत गरी सबै वडा कार्यालयहरूवाटै कर, शुल्क, दस्तुर असुल गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- वार्षिक पेशा, व्यवसाय, कर र घर वहालकर असुली कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानुन तर्जुमा गरी कार्यान्वयन ल्याईनेछ ।

- अपाङ्ग, असहाय, अशक्त, दैवीप्रकोप पिडित, द्धन्द पिडित, जेष्ठ नागरिक र एकल महिलाका सीफारिसहरु निशुल्क गरिनेछ । साथै विपन्नहरुको शैक्षिक सिफारिसलाई समेत निःशुल्क गरिने नीतिलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- गैँडाकोट नगरपालिकामा दर्ता नभएका तर आन्तरीक राजश्व, वाणिज्य, घरेलु तथा साना उद्योग जस्ता कार्यालयमा दर्ता भई गैँडाकोट नगरपालिका क्षेत्र भीत्र व्यवसाय गरी आएका व्यवसायीहरुलाई दर्ता प्रकृत्यामा आउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कुनैपनि योजनाहरुको सम्झौता गर्नु अगावै उपभोक्ता समितिका पदाधीकारीहरुले आफुले व्यक्तिगत रुपमा बुझाउनुपर्ने सम्पत्ति कर, व्यवसायकर र घरजग्गा वहालकर लगाएत निजको दायित्वमा रहेका कर, शुल्क, दस्तुर आदि चुक्ता गर्न अनिवार्य गरिनेछ । सो योजनावाट लाभान्वित उपभोक्तालाई त्यस्ता कर तिर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- नगरपालिकालाई आवश्यक पर्ने वित्तिय श्रोतको कमीलाई पूर्ती गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, दातृ निकाय तथा सघ संस्था र नीजी श्रोत एवं नागरिक समाज लगायत सबै सम्भाव्य आन्तरीक एवं वाह्य क्षेत्रका निकायसंग समन्वय गरी वित्तिय श्रोतको कमीलाई पूर्ति गरिनेछ ।
- श्रोत व्यवस्थापनलाई यथार्थ परक र व्यवस्थित गर्न ICT को प्रयोगलाई वढ्वा दिईनेछ ।
- नगरपालिकाले प्राप्त गर्नुपर्ने कर, शुल्क, दस्तुर अदिको समुचित व्यवस्थापनका लागि उद्योग वाणिज्य संघ लगाएत सरोकारवालासँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

नगर भित्र संचालन हुने आयोजनाहरुमा नदिजन्य पदार्थको अभाव हुन नदिन आवश्यक कार्यविधि निर्माण गरी नगर पालिका आफैले नदिजन्य पदार्थ विक्रि गर्न सक्ने प्रवन्ध मिलाईने छ ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरु,

स्थानीय तह निर्वाचन २०७९ को क्रममा जनता समक्ष गरेका प्रतिवद्धताहरु पुँरा गर्न विकासका आधारशिला निर्माण गर्नु हाम्रो आगामी वर्षको मुल ध्यय रहने छ । नगरको वृहत्तर हित, आर्थिक विकास र समृद्धिको लागि केन्द्रीत भएर कार्य गर्नु हामी सबैको जिम्मेवारी हो तसर्थ आत्मनिर्भर नगरको रुपमा विकास गर्नका लागि सक्षम र आमदानीका नयाँ नयाँ क्षेत्रहरुको पहिचान गर्न विशेष पहल गरिनेछ । करका दरलाई होइन दायरालाई बढाउने र सबैलाई करको दायराभित्र समावेश गर्ने तर्फहरुमा ध्यान केन्द्रित रहनेछ । खानेपानी, सिँचाई, सडक, विद्युत र सञ्चार नपुगेका वडाका टोल तथा गाउँहरुमा यी पूर्वाधार विकासलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । नगरपालिकाबाट सेवा प्रदान गरिने इकाईहरुको पूर्वाधार, प्रविधि र जनशक्तिका हिसाबले सुसम्पन्न गरिनेछ । सुशासन सुदृढिकरणमा नागरिक निगरानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । भ्रष्टाचार शुन्य सहनशिलतालाई संस्थागतरुपमा विकास गर्न पारदर्शिता, जवाफदेहीता, सहभागितामुलक जिम्मेवारीपनको विकासमा जोड दिइनेछ ।

अन्तमा, यस नगरको विकासमा र समृद्धिको लागि महत्वपूर्ण जिम्मेवारी दिई यस गरिमामय सभामा निर्वाचित गरी पठाउने सम्पूर्ण गैँडाकोट नगरबासी आदरणीय मतदातालाई पुनः एक पटक हार्दिक धन्यवाद दिदै नगर विकासमा हालसम्म

साझेदारी र सहयोग गर्ने नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, विकास साझेदार संस्थाहरु, नागरिक समाज, राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र, गैर सरकारी संस्था, पत्रकार तथा आमसञ्चार क्षेत्र, नेपाल नगरपालिका संघ र अन्य संघ संस्था लगायत सम्पूर्ण कर्मचारी तथा नगरवासी दाजुभाई, दिदी बहिनीहरुमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा महत्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउने सबै जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, विज्ञ, राजनीतिक दल, संघसंस्था सबैमा हृदयदेखि धन्यवाद व्यक्त गर्दै यस नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा सबै पक्षको साथ र सहयोग प्राप्त हुनेमा विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद